

Senirkent Felaketi

İsparta ilinin Senirkent ilçesinde 13 Temmuz 1995 günü 5 gün süren aşırı yağışların ardından gelen toprak ve moloz akması sonucu plansız kentleşmenin bedeli oldukça ağır bir biçimde Ödendi, Oluşan "Soğuk lav" kütlesinin altında kalan 74 kişi Ölmüş ve 500 bina hasar görmüştür. Felaket sonrası TMMOB Yönetim Kurulunca oluşturulan, aralarında odamız adına görevlendirilen Dr. Mahmut MUTLUTÜRKünde bulunduğu teknik ekibin 19-20 Temmuz günü olay yerinde yaptığı araştırmanın sonuçlarını içeren rapor aşağıda Özetlenmiştir,

1- GENEL DURUM

İlk yerleşimi Beşparmak Dağı eteklerinde olan Senirkent'in zemin yapısını alüvyon, yamaç molozu ve kireç taşları oluşturmaktadır. Birinci derece deprem kuşağıdır,

2- FELAKETİ

OLUŞTURAN NEDENLER

2400 rakımlı Beşparmak Dağları zirvesinin 200-300 metre kadar aşağısından başlayan ve şiddetli yağışın neden olduğu toprak akması ve daha önceki erozyonlarda birikmiş toprağın da birlikte taşınması ile oluşan "soğuk lav" T arazinin eğimli yapısı nedeni ile hız kazanarak ilçeye doğru akması ile meydana gelmiştir.

Yapılan incelemede şiddetli yağışın diğer olumsuz koşullarla birleşerek felakete neden olduğu tespit edilmiştir. Diğer olumsuz koşullar ise:

Bitki örtüsünün durumu,

Jeolojik ve topoğrafik yapının durumu,

Yerleşme'den kaynaklanan nedenler olarak sıralanabilir,

2.1. Bitki Örtüsü

Güney kesimlerinde yer yer bodur ağaççıklar ve çalılıklar bulunmasına karşın erozyonu önleyebilecek bir bitki örtüsü tam olarak mevcut değildir. Yıllar Öncesine dayanan ve giderek çeşitli nedenlere tahrip edilen ormanların yenilenememesi, yapılan çalışmaların korunmaması, aşırı otlatma gibi nedenler felaketin hazırlayıcıları olmuştur,

2.2. Jeolojik Yapı

Yamaçlar kireçtaşından oluşmuştur. Gece gündüz arasındaki sıcaklık farkı bunların ufalanmasına neden olmakta, yer yer yamaç molozu ve çarşaklar (taş parçaları ile örtülü arazi) oluşmaktadır,

2.3. Topoğrafik Yapı

Yerleşmenin güneyindeki Beş-

parmak Dağları ortalama % 50 eğime ulaşmaktadır yer yer uçurumlar da mevcuttur.

Taşkıandan önceki yağışlar dere yatakları birikinti konisindeki malzemeleri harekete hazır hale getirmiştir,

"2.4. Yağış

Yüzey akışına etki yapan en önemli nedenlerden biri de yağmurun şiddetidir. Yağış türüne ve süresine bakıldığında ise 5 gün boyunca aralıksız yağış olduğu tespit edilmiştir. Yağmur sulan ile doymuş ve dolu yağışı ile hareketlenmiş moloz ve toprak, "Soğuk Lav" biçimini alarak felakete neden olmuştur,

2*5* Yerleşme

Kentteki yapı kalitesi incelendiğinde bunun felakete neden olan etmenler arasında yer almadığı gözlenmiştir, Ancak bölgenin I, derece deprem kuşağında yer alması nedeni ile deprem yönetmeliklerine uygun bir yapılaşma da gözlenmemektedir.

2.6. Felaket Sonrası

Yapılan Kurtarma Çalışmaları

Felaket sonrasında, felaketin boyutlarının yeterince kavranmaması nedeni ile yerel düzeyde çözümler aranmış gerekli yardım ve işbirliği zamanında sağlanmaması nedeni ile gerekli müdahale yapılamamıştır,

Bu noktada çalışma ile ilgili olarak şu sorular sorulabilir: Özellikle felaket gecesi İçişleri Bakanı gelinceye kadar olayın boyutları niçin küçümsenmiştir? Yetkililere olayın boyutu ve ayrıntıları neden tam anlatılmamıştır?

Etapta "soğuk lav"ın yıktığı alanlarda enkaz haline gelmiş yapıların altında yaralı olarak kurtarılacak kazazedelere gerekli müdahale ve ilkyardım çalışmaları yapılmadan, iş makinaları ile en-

EĞİTİM

ırma çalışmaları başlatıl-
j durum olasılıkla kurtarı-
konumdaki kazazedelere
ışa nedeni ile ulaşılanla-
eden olmuştur,
et sonrası olay gecesi ve
srarla merkezde çalışma
ı bu duruma örnek olarak
jilir,
ular arası koordinasyo-
jbirliğinin tam sağlanma-
leni ile Kızılay yardımı
TV yayını ertesinde felâ-
r kaç gün sonra ulaşılmış-

JNMASI EKLİ ÖNLEMLER

Doğal Yapıya
İlk Alınması
kan Önlemler
Yukarı Su
ama Havzalarında
ıcak Tedbirler*
ın otlatma kesinlikle ön-
melfidir*
rular korumaya alınmalı-

Aşağı ve Orta
k Üzerinde
tcak Tedbirler
ağlandırma ve Erozyon
İşması
tak eğimini kontrol altına
cak biçimde dere ıslah ça-
naşı yapılması,
ierece deprem kuşağı ol-
sı nedeni ile yerinden
3ma olasılığı bulunan ka-
arın yaratacağı tehlikeyi
ı önüne alarak araştırma
tucu tespit edilecek yerler-
ve (birikinti konisi üzerin-
i şedde ve feyzan duvar-
i inşa edilmesi gerekmektedir.

Birikinti
si Üzerinde
ıcak Tedbirler
alanlar iskana kapatılarak,

yeni yerleşim kesinlikle önlenme-
lidir,

3*2 Sosyal Mekansal
Yapıya Yönelik
Alınması Gereken
önlemler

- İlçenin yerleşme düzeni ke-
sinlikle bir plan çerçevesinde
kontrol edilmeli, birikinti havzala-
rında yeni yerleşim önlenmelidir,
ilçenin gelişmesi mevcut yapılaş-
mayı süreç içinde birikinti koni-
sinden tasfiye olacak biçimde yön-
lendirilmelidir,

- Aşırı otlatmanın önlenerek
çoban hayvancılığı yerine besicilik
teşvik edilmelidir,

- Yörede mevcut meyveciliğin
ve halıcılığın geliştirilmesi tedbir-
ler ve teşviklerle desteklenmelidir,
4 SONUÇ VE ÖNERİLER

Toprak erozyonu tek nedenle
açıklanamayacak karmaşık süreç-
lerin bir sonucudur. Bu süreç top-
lumsal, ekonomik, doğal ve teknik
boyutları kapsamaktadır. Bu süreç
cin yaygınlık ve etkenlik düzeyleri
yörelere ve zamana göre değişmek-
tedir. Bu açıdan bakıldığında soru-
nu tek boyutlu olarak kavramak
yetersiz olacaktır, Sorun ancak
tüm boyutları ile ele alınarak de-
ğşrledirilip gerçekten de yurt sa-
vunması ya da ekonomik gelişme
ile eş önemde bir sorun olarak
konması gerekmektedir.

Felakete karşı alınacak tedbir-
ler açısından baktığımızda iki tür
politika ile karşılaşırız:

a. Felaketi önleyici tedbirler al-
mak ve zararı minimuma indir-
mek,

b. Felaket olduktan sonra ge-
reklî müdahaleyi yapmak,

Ülkemizde genellikle felaketle-
ri önleyici politikalar yerine felâ-
ket sonrası müdahalelere dayanan
bir yaklaşım gözlenmektedir. Bu
tür bölgelerde afetlere anında mü-
dahale edebilecek merkezler ta-

nımlanarak "Bölgesel Afet Yöneti-
mi Planları" hazırlanmalıdır» Böy-
lece her afette yaşanan karmaşa ve
neden olduğu kayıpların önüne ge-
çilebilecektir.

Bu tür felaketleri en aza indire-
cek ülke çapında yaygınlaştırılmış
ve belli norm ve standartlara daya-
nan bir yerleşme politikası oluşturu-
lmalıdır.

Bu yaklaşımdan hareketle ülke
ve bölge düzeyinde yapılması ge-
reken fiziki planlama çalışmaların-
da, yüksek risk taşıyan alanlarda
hasar görebilirliği yüksek düzeyde
olan gelişme türleri saptanarak tü-
müyle ya da kısmi olarak gelişme-
nin kısıtlanacağı alanlar tanımlan-
malıdır,

Anayasa'nın 44, maddesinde
Devlet "Türkiye topraklarının
erozyondan korunması ve verim-
leştirilmesi ile yükümlü" tutul-
maktadır* Bu maddeden hareketle
bu alanda birbirinden kopuk çalış-
makta olan kurumlarda bu çalış-
malarda koordinasyon sağlanabil-
mesine yönelik yeni bir düzenleme
yapılmalıdır. Bu düzenleme çerçe-
vesinde;

Afetlere karşı yapılacak çalış-
malarda, öÜ'a yakın meslek disipli-
ni ve 22 meslek odasını bünyesinde
barındıran 250 bin üyeli
TMMOB, gerek ülkesel ölçekte
oluşturulacak politikalarda gerekse
yerel düzeyde yapılacak girişim-
lerde aktif roller üstlenmeyi bir
görev saymaktadır,

Sezai KAYA

Orman Yük. Mük

Esat YARAR

İnşaat Yük. Mük

Serdar KARADUMAN

Şehir Plancısı

Prof,Dr. Ali DOĞAN

İnşaat YUKMUK

DnMahmut MUTLUTÜRK

Jeoloji Yük, Mük